

Grażyna Rytelewska, Aneta Kłopocka

Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie

OSZCZĘDZANIE A TRANSFERY MIĘDZYPOKOLENIOWE*

Streszczenie: W niniejszym opracowaniu przedstawiono istotę transferów międzypokoleniowych, opisano problemy związane z szacowaniem wielkości transferów, przywołano dostępne dane dotyczące zakresu transferów międzypokoleniowych w Polsce oraz wskazano na wpływ motywu zabezpieczenia przyszłości dzieci na skłonność do oszczędzania. Podkreślono potrzebę poświęcenia większej uwagi zagadnieniom transferów międzypokoleniowych w polskiej literaturze ekonomicznej.

Słowa kluczowe: oszczędzanie, transfery międzypokoleniowe, motyw spadkowy.

Oszczędność to wspaniała cnota. Szczególnie, jeśli ją praktykowali nasi rodzice.

Janina Ipohorska

1. Wstęp

W związku z silnymi przemianami charakterystyki demograficznej polskiego społeczeństwa oraz wobec wzrastających nierówności dochodowych i majątkowych w perspektywie najbliższych lat można spodziewać się zmian w procesach oszczędzania gospodarstw domowych, uwarunkowanych transferami międzypokoleniowymi. Wśród demograficznych determinant wzrostu zainteresowania transferami międzypokoleniowymi można wymienić:

- wydłużanie się życia i współwystępowanie pokoleń – w konsekwencji wydłużania się życia ludzkiego wzrasta nakładanie się pokoleń dziadków oraz pradiadków i wnuków. Współistnienie wielu generacji prowadzi do większego zróżnicowania transferów międzypokoleniowych pod względem form i kierunków przepływu;
- zmianę struktury gospodarstw domowych – spadek liczby gospodarstw wielordzinnych i upowszechnianie się modelu rodziny nuklearnej prowadzi do zastępowania wzajemnego świadczenia usług i wspólnego gospodarowania wewnątrz gospodarstwa domowego transferami pomiędzy gospodarstwami domowymi;

* Opracowanie powstało w ramach projektu badawczego pt. „Oszczędzanie gospodarstw domowych a transfery międzypokoleniowe” finansowanego z funduszy własnych WSFiZ w Warszawie.

- defamiliację opieki – udział państwa w odpowiedzialności za opiekę i godziwe warunki życia obywateli tworzy potrzebę prowadzenia badań w zakresie kosztów i efektywności alternatywnych rozwiązań oraz zakresu substytucyjności transferów prywatnych i publicznych (por. [Styrc 2009, s. 119-120]).

W badaniach nad finansami gospodarstw domowych nie sposób pomijać transferów międzypokoleniowych, gdyż współcześnie, z racji niemal powszechnego wzrostu zamożności społeczeństw, międzypokoleniowe transfery dochodów i innego rodzaju majątku, zazwyczaj w postaci spadków i darowizn, odgrywają coraz większą rolę w kształtowaniu poziomu życia kolejnych generacji [Bywalec 2009, s. 131].

Mimo to, problematyka transferów międzypokoleniowych w polskim piśmiennictwie ekonomicznym jest stosunkowo rzadko podejmowana. Inaczej niż w literaturze światowej, gdzie szczególnie żywa debata dotyczy procesów powstawania transferów międzypokoleniowych oraz roli transferów międzypokoleniowych w gromadzeniu bogactwa. Istotną barierą w badaniach transferów międzypokoleniowych w warunkach polskich jest niedostatek odpowiednich danych statystycznych.

Celem niniejszego opracowania jest wskazanie transferów międzypokoleniowych jako istotnego źródła pomocy materialnej oraz ważnego mechanizmu akumulacji bogactwa. Zostanie podjęta kwestia wpływu motywu zabezpieczenia przyszłości dzieci na procesy oszczędzania gospodarstw domowych w Polsce oraz wskazana potrzeba dalszych badań dotyczących transferów międzypokoleniowych.

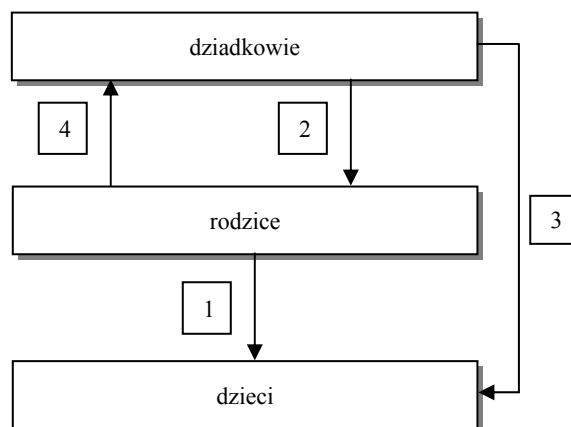
2. Istota i zakres transferów międzypokoleniowych

Precyzyjne zdefiniowanie pojęcia transferów międzypokoleniowych nie jest sprawą łatwą, przede wszystkim ze względu na rozległość podejmowanej problematyki. Kompleksowe podejście do zagadnienia wymaga uwzględnienia rozmaitych form transferów między przedstawicielami różnych pokoleń. Zasadniczo transfery międzypokoleniowe można podzielić (por. [Kessler 2008, s. 763]):

- ze względu na tryb realizacji transferów na: transfery prywatne (np. spadki, darowizny) lub publiczne (np. realizowane przez system emerytalny, dług publiczny);
- ze względu na kierunek transferów na: transfery od starszych do młodszych (szczególnie transfery na rzecz progenitury) lub od młodszych do starszych (szczególnie na rzecz rodziców, dziadków, pradiadków);
- ze względu na etap życia dawcy na: transfery przekazane w czasie życia (np. darowizny) lub pośmiertne (np. spadki);
- ze względu na przedmiot transferu na: transfery finansowe (pieniężne) lub niefinansowe (np. w postaci dóbr lub usług, w tym opiekuńczych).

Najczęściej pojęcie transferów międzypokoleniowych odnosi się do transferów prywatnych w kierunku zstępującym. Jednak nawet ta grupa transferów jest mocno niejednorodna i występują trudności w określeniu jednoznacznych kryteriów pozwalających na odrzucenie lub przyjęcie przepływów do tej kategorii transferów. Kotlikoff [1998, s. 45] rozróżnia jawne darowizny (pieniężne i w naturze), których

świadomi są zarówno dawcy, jak i beneficjenci, oraz darowizny ukryte (np. udzielanie nisko oprocentowanych lub nieoprocentowanych pożyczek dzieciom), których dostrzeżenie przez dawcę i odbiorcę transferu może być problematyczne¹. Bywa, że pojęcie transferów międzypokoleniowych ogranicza się tylko do spadków. Kotlikoff i Summers [1981, s. 706-732] traktują wszystkie płatności poczynione przez rodziców na rzecz dzieci powyżej 18 roku życia jako transfery międzypokoleniowe, zaliczając do nich także wydatki na edukację dzieci, w tym czesne. Nie jest to jednak jedyny spotykany w literaturze punkt widzenia.

Rys. 1. Schemat prywatnych transferów finansowych między trzema pokoleniami osób dorosłych

Źródło: [Styrc 2009, s. 122].

Pozostając w sferze prywatnych transferów finansowych, można przedstawić trzypokoleniowy model transferów, obejmujący pokolenia: dziadków, rodziców (łączących pozostałe dwa pokolenia) oraz dorosłych dzieci [Styrc 2009, s. 122-123]. Jego schemat przedstawiono na rys. 1. Autorzy modelu stwierdzili, że dominujący jest zstępujący kierunek przepływu transferów finansowych. Najczęściej przekazywane są transfery od rodziców do dorosłych dzieci (typ 1) i od dziadków do rodziców (typ 2) – wystąpiły odpowiednio w 41 i 39% badanych układów trzypokoleniowych. Transfery otrzymywane przez dzieci od dziadków (typ 3) stwierdzono w 19% przypadków. Transfery kierowane od pokoleń młodszych do starszych były znacznie mniej rozpowszechnione: w 10,8% badanych układów zaobserwowano przepływy od rodziców do dziadków (typ 4), rzadkością było wsparcie finansowe dziadków przez wnuki.

¹ Zatem ich wartość w badaniach ankietowych może być zaniżana.

3. Prywatne transfery międzypokoleniowe w Polsce

Pewnych informacji na temat transferów międzypokoleniowych w Polsce dostarczą wyniki badania „Warunki życiowe społeczeństwa polskiego: problemy i strategie” zrealizowanego w 2007 r. na reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski ($N = 38\ 866$) [*Subiektywne...* 2008, s. 11-15]. Na pytanie: „czy w 2007 r. Pana(i) gospodarstwo domowe otrzymało z zewnątrz jakąś pomoc finansową lub rzeczową?”, pozytywnie odpowiedziało odpowiednio 10,7 i 6,7%. Część rodzin otrzymywała pomoc zarówno finansową, jak i rzeczową. Udział korzystających z przynajmniej jednej formy lub obu form pomocy wyniósł 15,1%. Najczęstszym źródłem pomocy materialnej, poza instytucjami pomocy społecznej (42,4% wskazań), przyjaciółmi i znajomymi (19,7%), zakładem pracy (7%), organizacjami charytatywnymi (6,4%) i kościołem (5,5%), są członkowie rodziny spoza gospodarstwa domowego (54,3%). Warto zwrócić uwagę, że rodziny najbiedniejsze otrzymują pomoc znacznie rzadziej niż te, które żyją skromnie czy średnio. Prawdopodobnie wynika to z faktu, że najczęstszym źródłem pomocy jest dalsza rodzina, a ta w najgorzej sytuowanych środowiskach jest również uboga.

Znacznie pełniejszym źródłem informacji na temat transferów międzypokoleniowych jest badanie „Aktywność zawodowa, edukacyjna i rodzinna” (AZER) przeprowadzone na reprezentatywnej próbie Polaków w 2005 r.² W tym badaniu pytano o otrzymywanie oraz przekazywanie wsparcia finansowego dalszej rodzinie w okresie ostatnich trzech miesięcy. Otrzymujących transfery finansowe było 7,4% gospodarstw domowych, dających – 8%. Stwierdzono, że wsparcie finansowe jest przekazywane prawie wyłącznie osobom najbliższym spokrewnionym lub spowinowaconym. Transfery najczęściej przekazywane były do dzieci i ich małżonków oraz do wnuków. Na trzecim miejscu znalazły się osoby niespokrewnione, a dopiero na czwartym rodzice lub teściowie głowy gospodarstwa domowego. Widoczna jest dominacja pomocy w kierunkach wertykalnych, która wynika przede wszystkim z wysokiego udziału transferów przekazywanych na rzecz dzieci i wnuków, ale także z przewagi pomocy kierowanej do rodziców i teściów nad tą kierowaną do rodzeństwa.

Przekazywanie i otrzymywanie transferów zależy od wieku i sytuacji materialnej gospodarstwa domowego. Im starsza głowa gospodarstwa domowego, tym większy jest udział gospodarstw udzielających pomocy finansowej i tym mniejszy – otrzymujących pomoc. Przekazywanie transferów było bardzo silnie związane z sytuacją dochodową dawców, a obserwowana zależność bardzo regularna (zob. tab. 1). Również otrzymywanie pomocy finansowej miało związek z sytuacją materialną gospodarstw domowych, jednak w sposób nie tak oczywisty jak przy przekazywaniu transferów. Odbiorcami transferów byli w dużej mierze najbardziej potrzebujący, ale jeszcze częściej transfery trafiały do zamożnych gospodarstw domowych

² Pełny opis metody badania znajdziemy w [Kotowska, Sztanderska, Wóycicka 2007, s. 47-75]. Wyniki odnoszące się do transferów międzypokoleniowych zostały omówione w [Styre 2009, s. 123-132; 2007, s. 309-327].

(zob. tab. 1). Potwierdza to tezę postawioną na podstawie badania CBOS-u, że istotną determinantą otrzymywania pomocy może być kwestia dostępu do odpowiednich źródeł.

Tabela 1. Odsetek gospodarstw domowych uczestniczących w transferach finansowych według dochodu na osobę w gospodarstwie domowym

Dochód na osobę w gospodarstwie domowym (w zł)	Ogółem		Wiek głowy gospodarstwa domowego: 55 lat i więcej	
	otrzymują	przekazują	otrzymują	przekazują
(0;500]	11,3	2,6	10,2	7,0
(500;1000]	7,1	9,3	5,3	11,0
(1000;1500]	8,3	16,7	0,9	19,8
1500+	14,1	34,3	7,7	46,2

Źródło: [Styrc 2009, s. 129].

Analizując wyniki przedstawionych badań, trzeba pamiętać o pewnych ograniczeniach metody wywiadów bezpośrednich, istotnych, kiedy badani wypowiadają się na temat otrzymywanej oraz udzielanej pomocy. Wskazuje się, że zawodność i selektywność pamięci oraz chęć zachowania dobrej samooceny powodują, że zaniżana jest pomoc uzyskana, a podkreślana pomoc udzielona. Szerzej zob. [Styrc 2009, s. 121 i nast.; Kessler 2008, s. 763].

Przedstawione badania dotyczą tylko części prywatnych transferów międzypokoleniowych, tj. przekazywanych za życia (*inter-vivos transfers*). Nie obejmują one spadków, których znaczenie w finansach polskich gospodarstw domowych będzie wzrastać. Będą na to miały wpływ efekty wieku i kohorty. Dziedziczenie majątku jest funkcją wieku. Ponieważ zasadnicza część spadków pochodzi od rodziców, przeciętny wiek otrzymania spadku powiązany jest ze wskaźnikami śmiertelności i wynosi ok. 50 lat [Kessler 2008, s. 761]. Biorąc pod uwagę, że gospodarka wolnorynkowa funkcjonuje w Polsce od ok. 20 lat, można przyjąć, że najstarsze kohorty przedsiębiorców, którzy zdołali zgromadzić ponadprzeciętny majątek, zbliżają się do wieku emerytalnego lub go przekroczyły. Oznacza to wzrost znaczenia sukcesji w najbliższych latach. Warto przy tym odnotować istotną zmianę w Ustawie o podatku od spadków i darowizn, obowiązującą od 1 stycznia 2007 r., zgodnie z którą „zwalnia się od podatku nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych przez małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, rodzeństwo, ojczyma i macochę” [Ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. ..., art. 4a.1].

4. Transfery międzypokoleniowe jako motyw oszczędzania

Należy zauważyć znaczną różnorodność motywów oszczędzania. Nie są one jednako ważne dla wszystkich jednostek danej populacji ani nawet dla danej jednostki w długim okresie. Pierwszą i niemalże kompletną listę motywów oszczędzania spo-

rządził J.M. Keynes [1936, s. 96-97], wyróżniając motywy: ostrożności, przezorności, wykorzystania wyższej stopy procentowej, zwiększenia dobrobytu, niezależności, przedsiębiorczości, spadku oraz skąpstwa, które obecnie uzupełnia się o motyw celowy (*downpayment motive*) [Browning, Lusardi 1996, s. 1797]. Wiele uwagi w literaturze światowej poświęcono ocenie wpływu różnych motywów na akumulację oszczędności. Najwięcej badań przeprowadzono dla gospodarki amerykańskiej.

Zgodnie ze standardową teorią cyklu życia podstawowym powodem odłożenia konsumpcji w czasie jest potrzeba zapewnienia jej odpowiedniego poziomu w okresie emerytury, co określane jest jako motyw cyklu życia (*life-cycle motive*). Jako istotny wskazuje się także motyw przezornościowy (*precautionary motive*). Jednak w wyjaśnianiu nierówności majątkowych, znacznie przekraczających nierówności w uzyskiwanych dochodach³, duże znaczenie przypisuje się otrzymanym transferom międzypokoleniowym, które mogą pochodzić z darowizn oraz spadków. Kotlikoff i Summers [1981, s. 706-732] jako pierwsi przekonywali, że oszczędności z motywu cyklu życia odpowiadają za niewielką część zakumulowanych aktywów, a ok. 80% majątku jest efektem transferów międzypokoleniowych. Gale i Scholz [1994, s. 145-160] oszacowali, że ok. 30% zakumulowanego bogactwa jest wynikiem spadkowania, kolejne 20% wynika z darowizn.

O ile wiadomo, że darowizny są działaniem zamierzonym przez darczyńców, o tyle nie ma takiej pewności w przypadku spadków. Mogą one bowiem wynikać ze świadomego ograniczania konsumpcji na rzecz podwyższenia konsumpcji kolejnych pokoleń (oszczędzanie z motywu spadkowego – *bequest motive*), ale mogą też być wynikiem nieskonsumowania oszczędności zgromadzonych z powodu motywów: cyklu życia oraz przezornościowego na skutek niepewności co do długości życia. Trudne jest określenie relacji spadków zamierzonych do przypadkowych oraz siły motywu spadkowego⁴. Cagetti i De Nardi [2008, s. 285-313] przywołują wyniki badań wykazujących niską użyteczność krańcową pozostawienia spadku, ale też przedstawiają ustalenia, z których wynika, że około połowa gospodarstw domowych planuje pozostawić spadek. Znaczną część planowanych spadków stanowią nieruchomości. W efekcie konstatują, iż „wydaje się, że międzypokoleniowy altruizm i zamierzone spadki są kluczowym elementem do zrozumienia dystrybucji majątku, w szczególności w odniesieniu do bardzo bogatych”. Wskazują, że motywy przezornościowy oraz zabezpieczenia na okres emerytury są podstawowymi determinantami akumulacji majątku w dolnych warstwach dochodowych społeczeństwa, podczas gdy oszczędzanie z motywu spadkowego znacznie wpływa na akumulację majątku najbogatszych.

Wyniki badań empirycznych prowadzonych w Polsce pokazują, że najpowszechniejszym motywem gromadzenia oszczędności jest motyw przezornościowy. W ba-

³ Cagetti i De Nardi [2008, s. 285-313] przytaczają wyniki badań, z których wynika, że współczynnik Giniego dla zarobków i majątku w USA kształtuje się odpowiednio na poziomie ok. 0,60 i 0,80.

⁴ Przegląd badań diagnozujących występowanie i siłę motywu spadkowego z różnymi, niekiedy sprzecznymi wnioskami można znaleźć w [Kopczuk, Lupton 2004, s. 1-4].

daniu *Diagnoza społeczna* [Czapiński, Panek 2009, s. 72] 61% oszczędzających stwierdziło, że celem gromadzenia oszczędności jest utworzenie rezerwy na sytuacje losowe. Następnym, wymienionym przez 36% oszczędzających celem było zabezpieczenie na starość. Cel zabezpieczenia przyszłości dzieci, który możemy utożsamiać z motywacją do przekazywania transferów międzypokoleniowych, wskazało 25% oszczędzających. Podobny poziom wskazań zarejestrowano dla takich celów, jak: bieżące wydatki konsumpcyjne (31%), zakup dóbr trwałego użytku (27%), remont domu/mieszkania (29%), leczenie (28%), wypoczynek (29%).

Z badań Fatuły [2010, s. 154] przeprowadzonych na próbie gospodarstw domowych studentów Akademii Ekonomicznej w Krakowie w roku akademickim 2004/2005 wynika, że pozostawienie spadku w swych planach finansowych uwzględniła 22% respondentów. Najwięcej osób zamierzających pozostawić spadek należy do grupy uzyskującej dochody nieco powyżej średniej. Rodziny o niskich dochodach nad zgromadzenie spadku przedkładają finansowanie edukacji. Najbogatsi uważają, że pozostawienie spadku nie musi być celem samym w sobie, gdyż posiadany majątek i tak nie zostanie skonsumowany na bieżące potrzeby.

Rószkiewicz [2008, s. 92-93] przedstawia wnioski, dotyczące motywów oszczędzania przez polskie gospodarstwa domowe, wyprowadzone na podstawie badań z lat 1998-2006. Podaje, że „gospodarstwa domowe posiadające zabezpieczenie materialne nie gromadziły majątku z jednego wyraźnego powodu”. Około 65% oszczędzających gospodarstw domowych korzystało z możliwości wskazania wszystkich wyróżnionych motywów gromadzenia majątku. W 2006 r. potrzeba zabezpieczenia własnej starości została podana przez 83,2% badanych, potrzeba niezależności materialnej – 83,4%, konieczność liczenia tylko na siebie – 81,8%, potrzeba zabezpieczenia przyszłości swoich najbliższych – 80,1%, lęk przed niepewnością losu – 77,2%, potrzeba zabezpieczenia swojej niedalekiej przyszłości – 77,0%.

Powyższa obserwacja jest zgodna z tezą postawioną przez zespół w składzie: Dynan, Skinner, Zeldes [2002, s. 274-278], który to argumentuje, że nie ma potrzeby ani możliwości wyodrębniania majątku zgromadzonego z motywu cyklu życia oraz z motywu spadkowego, jako że te motywy zachodzą na siebie i współistnieją. Każdy dolar może służyć obydwu celom: być zabezpieczeniem na wszelką ewentualność, a jeśli nie zostanie wydatkowany, co jest wielce prawdopodobne, wejść w skład masy spadkowej. Jest to w pewnym sensie zbieżne z traktowaniem motywu spadkowego jako potrzeby wyższego rzędu, a spadku jako dobra dostępnego jedynie lepiej sytuowanym jednostkom, w przypadku których zgromadzone zasoby są na tyle znaczne, że nie zostaną w całości zaabsorbowane przez tzw. nieprzewidziane wydatki.

5. Zakończenie

Transfery międzypokoleniowe są istotnym źródłem wsparcia materialnego dla gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz ważnym mechanizmem akumulacji majątku. W literaturze światowej wiele uwagi poświęcono ocenie wpływu transfe-

rów międzypokoleniowych na nierówności majątkowe. W Polsce w związku z efektami wieku i kohorty następuje natężenie pokoleniowego transferu bogactwa.

Transfery międzypokoleniowe mogą wynikać ze świadomego ograniczania konsumpcji na rzecz podwyższenia konsumpcji kolejnych pokoleń, ale mogą też być wynikiem nieskonsumowania oszczędności zgromadzonych z motywów: cyklu życia oraz przezornościowego na skutek niepewności co do długości życia. W artykule przytoczono wyniki badań ankietowych, w których poddano ocenie ważność celu zabezpieczenia przyszłości dzieci na tle innych motywów oszczędzania. Na ich podstawie możemy stwierdzić, że ok. 1/4 oszczędzających powstrzymuje się od konsumpcji, mając na uwadze motywy związane z przekazywaniem transferów międzypokoleniowych. Najpowszechniejszym motywem gromadzenia oszczędności jest motyw przezornościowy.

Podsumowując, należy podkreślić potrzebę dalszych badań dotyczących transferów międzypokoleniowych, szczególnie poświęconych pomiarowi ich skali oraz rozpoznaniu zmian w procesach oszczędzania gospodarstw domowych dawców i beneficjentów uwarunkowanych transferami międzypokoleniowymi.

Literatura

- Browning M., Lusardi A., *Household saving: micro theories and micro facts*, „Journal of Economic Literature” 1996 no 34.
- Bywalec Cz., *Ekonomika i finanse gospodarstw domowych*, PWN, Warszawa 2009.
- Cagetti M., De Nardi M., *Wealth inequality: data and models*, „Macroeconomic Dynamics”, Cambridge University Press 2008, 2.
- Czapiński J., Panek T. (red.), *Diagnoza społeczna 2009*, Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa 2009.
- Dynan K.E., Skinner J., Zeldes S., *The importance of bequests and life-cycle saving in capital accumulation: a new answer*, „American Economic Review” 2002 no 2.
- Fatula D., *Zachowania polskich gospodarstw domowych na rynku finansowym*, UE, Kraków 2010.
- Gale W.G., Scholz J.K., *Intergenerational transfers and the accumulation of wealth*, „Journal of Economic Perspectives” 1994 no 4.
- Kessler D., *Comment to: M.D. Hurd, B.G. Mundaca, The Importance of Gifts and Inheritances among the Affluent*, [w:] *Measurement of Saving, Investment, and Wealth*, red. R.E. Lipsey, H.S. Tice, University of Chicago Press, 2008.
- Keynes J.M., *The General Theory of Employment, Interest and Money*, Macmillan, London 1936.
- Kopczuk W., Lupton J., *To leave or not to leave: the distribution of bequest motives*, „Finance and Economics Discussion Series”, Board of Governors of the Federal Reserve System, 2004, 2004-33, <http://www.federalreserve.gov/pubs/feds/2004/200433/200433pap.pdf>.
- Kotlikoff L.J., *Intergenerational transfers and savings*, „Journal of Economic Perspectives” 1998 no 2.
- Kotlikoff L.J., Summers L.H., *The role of intergenerational transfers in aggregate capital accumulation*, „Journal of Political Economy” 1981 no 4.
- Kotowska I.E., Sztanderska U., Wóycicka I. (red.), *Aktywność zawodowa i edukacyjna a obowiązki rodzinne w Polsce w świetle badań empirycznych*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2007.
- Rószkiewicz M., *Oszczędzanie*, Wydawnictwo Aureus, Kraków 2008.

- Styrc M., *Transfery finansowe i opieki w nieformalnych sieciach wsparcia*, [w:] *Aktywność zawodowa i edukacyjna a obowiązki rodzinne w Polsce w świetle badań empirycznych*, red. I.E. Kotowska, U. Sztanderska, I. Wóycicka, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2007.
- Styrc M., *Transfery międzypokoleniowe w sieci transferów prywatnych*, [w:] *Strukturalne i kulturowe uwarunkowania aktywności zawodowej kobiet w Polsce*, red. I.E. Kotowska, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2009.
- Subiektywne oceny warunków bytu i zaspokojenie potrzeb*, Komunikat z badań „Warunki życiowe społeczeństwa polskiego: problemy i strategie”, oprac. K. Zagórski, CBOS, Warszawa 2008.
- Ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, tekst jednolity opublikowany w DzU z dnia 17 czerwca 2009 r. nr 93, poz. 768.

SAVING AND INTERGENERATIONAL TRANSFERS

Summary: In the paper, we present the essence of intergenerational transfers and we put forward the problems concerning the estimates of transfers size. We submit some accessible data on intergenerational transfers in Poland. Great care is given to assess the impact of motivations concerning children future protection on the propensity to save. In conclusion, the need for more attention in the Polish economic literature to intergenerational transfers is emphasized.